

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

Hyra anstaltsplatser utomlands (Ds 2025:1)

(Ju2025/00311)

Utifrån de utgångspunkter Försäkringskassan har att beakta, har myndigheten följande synpunkter.

11.9.2 Kostnader för hälso- och sjukvård i det mottagande landet

I promemorian konstateras att en tillämpning av det EU-rättsliga regelverket, i fråga om fördelning av kostnadsansvar när det gäller gränsöverskridande hälso- och sjukvård, skulle medföra en komplex hantering om det skulle tillämpas för dem som är intagna i en kriminalvårdsanstalt utomlands där platser förhyrs. Försäkringskassan instämmer i denna bedömning och anser, i likhet med den bedömning som görs i promemorian, att kostnadsansvaret för dessa intagnas hälso- och sjukvård bör regleras i överenskommelsen mellan Sverige och det mottagande landet. Försäkringskassan ser samtidigt ett behov av att det görs ytterligare överväganden kring hur en sådan överenskommelse förhåller sig till regelverket i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och lagen (2013:513) om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Det skulle till exempel kunna finnas en risk för att vårdkostnader faktureras utifrån det ordinarie EU-rättsliga regelverket, trots att det finns en överenskommelse mellan Sverige och det mottagande landet. En liknande problematik finns avseende kostnader för tandvård (jämför 10 § lagen om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet).

15.1 Statligt personskadeskydd

I promemorian görs bedömningen att reglerna om statligt personskadeskydd i socialförsäkringsbalken, SFB, är tillämpliga även för den som är intagen i en kriminalvårdsanstalt utomlands där platser förhyrs. En skada som omfattas av det statliga personskadeskyddet ska anmälas till Försäkringskassan.¹ Försäkringskassan konstaterar att det är viktigt att detta krav upprätthålls även vid skador som uppkommit i en kriminalvårdsanstalt utomlands där platser förhyrs. Promemorian innehåller inga överväganden om det. I denna förs inte heller något resonemang om vem som ytterst är ansvarig för att en anmälan kommer in till Försäkringskassan när skadan uppkommit i en sådan kriminalvårdsanstalt.² Vidare förs i promemorian inte något resonemang om det som anges i 115 kap. 3 § SFB, om böter för den som underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet, är tillämpligt också när en intagen är placerad i en anstalt utomlands där platser förhyrs. I promemorian saknas även ett resonemang om på vilket språk dessa anmälningar ska ges in till Försäkringskassan och, om det blir aktuellt med översättningar, vem som ska stå för kostnaderna för dessa.

¹ 43 kap. 22 § SFB och 17 § förordningen (1977:284) om arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd.

² Jämför 43 kap. 23 § och 42 kap. 10 § SFB.

21.3 Socialförsäkringsförmåner

Bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner

I promemorian föreslås att det i 20 § folkbokföringslagen (1991:481) tas in en bestämmelse om att en vistelse utom landet, som föranleds enbart av kriminalvård, inte ska leda till avregistrering från folkbokföringen i Sverige. I promemorian görs därefter bedömningen att det inte krävs några författningsändringar i socialförsäkringsbalken för att de bestämmelser som rör socialförsäkringsförmåner för dem som är intagna i kriminalvårdsanstalt, exempelvis 106 kap. SFB (Förmåner vid verkställighet i anstalt eller vård på institution m.m.), ska kunna tillämpas även avseende dem som är intagna i en sådan anstalt utomlands där platser förhyrs.

Försäkringskassan noterar att det i promemorian saknas uttryckliga överväganden om rätten till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner för personer som är intagna i en kriminalvårdsanstalt utomlands där platser förhyrs utifrån begreppet *bosättning* i socialförsäkringsbalken (se till exempel 4 kap. 3 § första stycket och 5 kap. 2 § och 3 § tredje stycket SFB). Enligt 5 kap. 2 § SFB ska vid tillämpningen av bestämmelserna i balken, om inget annat särskilt anges, en person anses vara bosatt i Sverige om han eller hon har sitt egentliga hemvist här. Av 5 kap. 3 § tredje stycket SFB framgår att en i Sverige bosatt person som lämnar landet fortfarande anses bosatt här om utlandsvistelsen kan antas vara längst ett år.³

Särskilt om underhållsstöd

Försäkringskassan handlägger bland annat ärenden om underhållsstöd. För myndigheten är det viktigt att få information om en bidragsskyldig förälder är intagen i en kriminalvårdsanstalt utomlands där platser förhyrs, eftersom myndighetens beslut om att bevilja underhållsstöd och fastställa betalningsskyldighet ska delges den bidragsskyldige (18 kap. 41 § SFB).⁴

Till bidragsskyldiga som är intagna i kriminalvårdsanstalt i Sverige har Försäkringskassan möjlighet att skicka beslutsbrev med delgivningskvitto. Om den intagne inte skriver under delgivningskvittot kan Försäkringskassan skicka en begäran om stämningsmanadeltagande direkt till anstalten (40 § andra stycket delgivningslagen [2010:1932]). För Försäkringskassan är det att föredra att kunna delge på detta sätt även om den bidragsskyldige är intagen i en kriminalvårdsanstalt utomlands där platser förhyrs. I annat fall kommer myndigheten att behöva ansöka om hjälp med delgivning av dessa beslut hos Länsstyrelsen i Stockholms län. Försäkringskassan använder sig av Länsstyrelsen i Stockholms län för hjälp med delgivning av vissa beslut redan i dag. Det är dock ett förfarande som innebär att det tar längre tid innan delgivning kan ske. När en bidragsskyldig är intagen i en kriminalvårdsanstalt utomlands, utan att vara utvandrad från Sverige, kommer delgivning av beslutet om betalningsskyldighet att vara en förutsättning för att Försäkringskassan ska kunna vidta åtgärder för att driva in fordringen i Sverige, om den bidragsskyldige inte fullgör sin betalningsskyldighet.

³ Jämför HFD 2024 ref. 27.

⁴ I 1 § förordningen (2018:1747) om viss underrättelseskyldighet för Kriminalvården anges att Kriminalvården ska lämna uppgift till Försäkringskassan om bland annat tidpunkt för intagning i eller avgång från kriminalvårdsanstalt.

Beslut i detta ärende har fattats av tf. rättschef Ingrid Utne i närvaro av rättslig expert Susanne Hansson, den senare som föredragande.

Ingrid Utne

Susanne Hansson